

ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ РОСІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ З УКРАЇНОЮ ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СКОЄНЕ

Єрьоменко Ярослав Сергійович

Гаріна Дар'я Андріївна

Гельдт Станіслав Володимирович

Курсанти

Онищенко Юрій Миколайович

кандидат наук з державного управління, доцент,
заступник декана факультету № 4 з навчально-методичної роботи
Харківського національного університету внутрішніх справ

Вступ. Наразі йде кровопролитна і безкомпромісна війна України з росією. Для кожного українця ранок 24-ого лютого 2022-ого року став повним потрясінням, ніхто не міг навіть уявити, що колись так званий «братський» народ виявиться настільки “зомбованим” та жорстоким до всього українського. Сьогодні неможливо навіть уявити, що у більшості жителів країни-агресора живуть родичі на території України. Безумовно, ця війна відрізняється жорстокістю та незрозумілою агресивністю з боку громадян росії, бо можна згадати безліч випадків тероризму, які відбуваються щодо цивільних та військових українців за останні кілька місяців. Хочеться пригадати основні та найболючіші для всіх нас: геноцид у Бучі та Ірпені, ракетні удари по місцям великого скупчення цивільних людей у Харкові, Миколаєві, Кременчуці, Вінниці й Краматорську та, звісно ж, катування та вбивства військовополонених.

Ціль роботи. Ціллю роботи є роз'яснення питань щодо юридичної відповідальності осіб, які віддають терористичні накази та тих, що їх виконують; розгляд схожих випадків збройної агресії проти суверенних держав та юридична відповідальність за скоєне; аналіз відповідальності за порушення ст. 438 Кримінального кодексу України «Порушення законів та звичаїв війни».

Матеріали та методи. У доповіді буде використовуватися інформація з інтернет-ресурсів, зокрема “Вікіпедії”, та витяги з Кримінального кодексу

України, відомості про методи ведення війни обома сторонами з відкритих та офіційних джерел, власні спостереження та досвід.

Результати та обговорення. За кожний терористичний акт з боку росії неодмінно настане юридична відповідальність для всіх причетних до цього осіб. Саме тому 26 лютого 2022-ого року Україна подала позов до Міжнародного суду ООН щодо порушення росією вимог Конвенції про запобігання злочинів геноциду та покарання за нього. Вже 16-ого березня Міжнародний суд у Гаазі ухвалив проміжне рішення на користь Україні за позовом проти росії [1].

З цього можна зрозуміти, що наша влада та весь цивілізований світ повністю засуджує втручання військ країни-агресора на територію України. Сама Конвенція про запобігання злочинів геноциду була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 9 грудня 1948-ого року та набрала чинності 12 січня 1951 року, нині 149 держав світу ратифікували Конвенцію [2].

Фактично випадки порушення Конвенції поодинокі, найбільш подібним до нашої ситуації може бути Боснійська війна, проте Міжнародний суд ООН заперечив безпосередню участь Сербії у геноциді, але визнав, що Белград порушив норми міжнародного права, не спромігшись запобігти геноциду в Сребрениці у 1995 році та передати осіб, звинувачених в геноциді, до Міжнародного трибуналу щодо колишньої Югославії. Міжнародний трибунал завершив свою роботу 21 грудня 2017 року, за період роботи у справах колишньої Югославії були висунуті звинувачення щодо 161 особи, 90 з яких було засуджено [3]. Звичайно ж, неможливо порівняти Боснійську війну та сьогоденню, адже кількість масштабних терористичних актів в Україні важко порахувати навіть на пальцях обох рук, проте справедливість настане обов'язково.

Перший заступник міністра внутрішніх справ України Євгеній Єнін під час брифінгу зазначив, що з початку військової агресії слідчі Національної поліції України розпочали понад 8 тисяч кримінальних проваджень за фактами вчинення на території України злочинів військовослужбовцями збройних сил

російської федерації та республіки білорусь. Було затримано 152 особи, оголошено про підозру – 192 особам, крім цього за допомогою унікального програмного забезпечення «Clearview AI» можливо ідентифікувати російських військових, які були вбиті або потрапили в полон, перевірити людей на контрольно-пропускних пунктах та здійснити пошук зниклих безвісти [4].

Безумовно Національна поліція України працює зараз понаднормово, адже наразі забезпечено роботу понад 700 блокпостів, на яких щоденно несуть службу понад 2 тисячі поліцейських, та розгорнуто діяльність 123 протидиверсійних груп, до яких залучено близько тисячі поліцейських.

Окрема тема для дискусій – мародерство. Чомусь російські військові вирішили, що всі залишені пересічними громадянами речі повинні неодмінно належати їм. За даними першого заступника міністра внутрішніх справ Євгена Єніна, станом на 67-й день війни в Україні правоохоронними органами висунуто підозру про мародерство понад 1300 особам [5]. Зрозуміло, що кількість випадків мародерства на окупованих територіях оцінити важко, проте відповідальність неодмінно настане для кожного, хто посягнув на чуже майно.

Крім настання відповідальності за тероризм владою країни та керівництвом збройних сил, яке віддає злочинні накази на щоденні обстріли цивільних людей та жорстокі вбивства військовополонених, покарання повинно бути для звичайних військових, які є вбивцями та мародерами. Важко уявити, щоб доросла людина в здоровому глузді йшла гвалтувати маленьку дівчину, який ще не виповнилося й 15 років. Відповідно до статті 152 Кримінального кодексу України згвалтування карається позбавленням волі від трьох років до довічного ув'язнення [6]. Сподіваємося, що кожного причетного до таких звірств буде знайдено та суворо покарано.

Висновок. Отже, яке реальне покарання може очікувати осіб, причетних до геноциду українців? 4 березня 2022 року було проголошено Декларацію про створення Спеціального трибуналу для покарання злочину агресії проти України, персональне кримінальне переслідування вищого керівництва рф передбачається найбільш ефективним та швидким інструментом, адже воно

узагальнює всі інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного та кримінального права, а також грубі порушення прав людини [7].

Водночас дії російських військових, які вчиняли воєнні злочини, повинні кваліфікуватися за статтею 438 Кримінального кодексу України “Порушення законів та звичаїв ведення війни”. Згідно чинного законодавства такі дії караються позбавленням волі на строк від 8 до 12 років, а максимальне покарання – довічне позбавлення волі. За даними Офісу генерального прокурора з моменту вторгнення росії було порушено близько 7 тисяч кримінальних проваджень, 97 % з них – воєнні злочини. Варто усвідомити, що всі провадження та процеси – справа не одного року, що путіна та його однодумців не притягнуть до відповідальності вже завтра, проте зроблена робота варта того, щоб правосуддя рано чи пізно було відновлено.

Використані джерела:

1. Судовий процес проти РФ через вторгнення російських військ в Україну // uk.m.wikipedia.org/wiki/Судовий_процес_проти_РФ_через_вторгнення_російських_військ_в_Україну (дата звернення: 30.07.2022).

2. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього // uk.m.wikipedia.org/wiki/Конвенція_про_запобігання_злочину_геноциду_та_покарання_за_нього (дата звернення: 30.07.2022).

3. Міжнародний трибунал щодо колишньої Югославії // uk.m.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_трибунал_щодо_колишньої_Югославії (дата звернення: 30.07.2022).

4. З початку війни відкрито понад 8 тисяч кримінальних проваджень щодо порушення законів та звичаїв війни // <https://yur-gazeta.com/golovna/z-pochatku-viyni-vidkrito-ponad-8-tis-kriminalnih-provadzhen-shchodo-porushennya-zakoniv-ta-zvichayi.html> (дата звернення: 30.07.2022).

5. Хто вам дозволив добре жити? Відповідальність за мародерство та інші злочини під час війни // <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/hto-vam-dozvoliv->

dobre-zhiti-vidpovidalnist-za-maroderstvo-ta-inshi-zlochiny-pid-chas-viyni.html

(дата звернення: 30.07.2022).

6. Кримінальний кодекс України //

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 30.07.2022).

7. Відповідальність РФ за вчинені злочини: як і де Україна каратиме
воєнних злочинців // [https://www.pravda.com.ua/columns/2022/04/26/
7342170/index.amp](https://www.pravda.com.ua/columns/2022/04/26/7342170/index.amp) (дата звернення: 30.07.2022).